

STM 1949

Några brev från Bernhard Crusell

Av Daniel Fryklund

© Denna text får ej mångfaldigas eller ytterligare publiceras utan tillstånd från författaren.

Upphovsrätten till de enskilda artiklarna ägs av resp. författare och Svenska samfundet för musikforskning. Enligt svensk lagstiftning är alla slags citat tillåtna inom ramen för en vetenskaplig eller kritisk framställning utan att upphovsrättsinnehavaren behöver tillfrågas. Det är också tillåtet att göra en kopia av enskilda artiklar för personligt bruk. Däremot är det inte tillåtet att kopiera hela databasen.

MEDDELANDEN OCH AKTSTYCKEN

NÅGRA BREV FRÅN BERNHARD CRUSELL

Meddelade av DANIEL FRYKLUND

Under de senaste decennierna har det utkommit en hel del litteratur om Bernhard Crusell. 150-årsminnet av hans födelse har i Finland firats med talrika hyllningar, bl. a. med uppsatser av T. Haapanen, H. Winter och O. Andersson. I Sverige ha flera större biografier över Crusell publicerats, exempelvis av T. Norlind i Svenskt Biografiskt Lexikon (1931) och av F. Törnblom i Sohlmans Musiklexikon (1948). Å. Eliæsons och T. Norlinds arbete Tegnér i musiken (1946) har lämnat betydande bibliografiska och musik-historiska bidrag till kännedomen om Crusells tonsättningar till Tegnér's dikter, och C. Nissers Svensk instrumentalkomposition 1770—1830, utgiven 1943, giver s. 87—104 en utförlig framställning om Crusells instrumentala kompositioner, tryckta och otryckta, de bibliotek, där de förvaras, uppföranden, recensioner, omnämnan-den och program.¹ I Sverige har det 1933 också utkommit en minnesskrift, Crusells fond 1833—1933, med anledning av att 100 år förflutit, sedan Crusell, genom att skänka behållningen av en konsert i Strömstad till de fattiga därstädes, grundade denna fond, som nu har tillgångar på över 100 000 kronor. Av innehållet i denna skrift märkes Crusellska Fonden av Selma Lagerlöf och framställningar om Crusellska sjukhemmet och den årliga Crusellska festen i Strömstad. I skriften återgives dessutom den ena av Crusells båda självbiografier i Kungl. Biblioteket, nämligen den, som är daterad den 6 november 1837.

Även ha under de senaste decennierna dokument och brev framkommit, som kunna ha ett visst intresse för forskningen rörande Crusell. Som exempel må här anföras en i meddelarens samling befintlig handling, som avser Crusells tjänstledighet för studier i Berlin för den berömde klarinettisten Franz Tausch. Handlingen är undertecknad av dåvarande förste direktören Claes Rålamb och andre direktören A. N. Edelcrantz:

¹ Ett tryckfel i Nissers arbete, s. 89, kan här påpekas rörande Crusells op. 3, Concertante pour clarinette, cor et basson: Timpani in B. F. har blivit D F.

Directionen öfwer Kongl. Majts Spectacler lemnar härmedelst Capellisten Berndt Crusell, i anseende til dess tillämnade utrikes resa, tjänstfrihet från nedanskrefne dag til den 5: September detta år; Och warder han hos wederbörande till det bästa recommenderad.

Stockholm, den 25. April 1798.

På Kongl. Spectacle Directionens vägnar

Claës Rålamb

A. N. Edelcrantz

Av handlingen framgår således att Crusell beviljats tjänstledighet från den 25 april till den 5 september 1798. Denna måste emellertid ha förlängts, då Crusell enligt egen utsago betalade Tauschs lektioner med behållningen av en konsert, som han i oktober 1798 gav i Berlin, varpå han reste till Hamburg tillsammans med Friedrich Franz Hurka, vilken som f. d. svensk hovsångare och tonsättare till svenska sånger hade svenska intressen. I Hamburg gävo de 2 konserter, varpå Crusell återvände till Sverige. Crusell uppgiver f. ö. själv, att han under 7 månader erhöi lektioner av Tausch. Crusell lyckades sålunda denna gång få sin tjänstledighet förlängd. Några år efteråt, 1803, då Crusell studerade i Paris, slutade hans permission i oktober, och trots personlig hänvändelse om förlängning till konung Gustav IV Adolf måste han »beklagligtvis» (Crusells eget uttryck) avbryta sina studier och skyndsamt återvända till Stockholm.

1918 utgav meddelaren ett häfte Brev från Bernhard Crusell, vari meddelades 4 brev till Hans Järta och ett till Fredrika Christina Järta i Uppsala Universitetsbibliotek, 3 brev till Esaias Tegnér i Lunds Universitetsbibliotek, ett brev till Erik Drake i Musikaliska Akademiens Bibliotek, ett brev till Bernhard von Beskow, ett till Marianne Ehrenström och ett till Peters' förlag i Leipzig (17 jan. 1824) i Kungl. Biblioteket, vartill kom från utgivarens samling ett brev till Nils Almlöf och 2 till Peters' förlag (15 sept. 1817, 3 april 1821). Det var alla brev från Crusell, som då funnos hos ovan nämnda.

Sedermera har Kungl. Biblioteket förvärvat ett brev från Crusell av den 20 maj 1824 till lagmannen J. A. Fahlroth, vilket meddelats av E. Sundström (STM 1920), 2 brev till Peters' förlag och ett till A. Pott. I STM (1925) har även återgivits ett brev från Crusell av den 14 okt. 1814 till Peters' förlag ur Musikhistoriska Museets autografsamling. I det följande skola återgivas de 3 opublicerade breven från Crusell i Kungl. Biblioteket och 3 icke meddelade brev från

Crusell i utgivarens samling: 2 till Peters' förlag och ett till D. Silfverstolpe.

Adressaten är för 4 av dessa utgivna brev Peters' förlag: 2 av den 8 juli 1817 och den 5 juni 1820 från utgivarens samling och 2 av den 8 maj 1822 och den 4 juni 1830 från Kungl. Biblioteket. Crusells förbindelser med Peters' förlag voro av gammalt datum. Hans op. 1 trycktes redan 1812 av A. Kühnel (STM 1820), som år 1800 jämte F. A. Hoffmeister grundade den Bureau de musique, vilken vid Kühnels död 1813 såldes till bokhandlaren C. F. Peters. Även brevet av den 4 juni 1830 har adresserats till C. F. Peters, oaktat efter Peters' död 1827 hans dotter Anna 1828 sålt förlaget till C. G. S. Böhme, men adressaten tituleras Wohlgeboren i stället för Geehrter Freund (brev 1821 och 1822) och Lieber Freund (brev 1824), och den allt hjärtligare tonen i de föregående breven har blivit affärsmässig och formell i brevet av år 1830.

Crusells brev till Peters ha särskilt intresse, därför att de till stor del handla om hans instrumentala kompositioner, av vilka Peters utgivit op. 1—9 och op. 11. I de i det följande meddelade breven behandlas sålunda mer eller mindre utförligt op. 5—9 och op. 12 och i förut meddelade brev op. 2 och 3 (brev 1814), op. 5 (brev 15 sept. 1817) och op. 6 (brev 1821).

I breven talas även om de svårigheter, som Peters haft med sina ombud i Stockholm. Redan i brevet av 1814 figurerar Mannerhierta och i följande brev även Bruzelius, och då Crusell icke heller anser sig kunna anbefalla Wiborg, blir resultatet, att Peters på Crusells rekommendation antager Östergren till sin kommissionär i Stockholm.¹

Det i meddelarens samling befintliga brevet till löjtnant D. Silfverstolpe, Linköping den 18 augusti 1819, torde avse sedermera generallöjtnanten David Ludvig Silfverstolpe, född i Stockholm 1793 och död där 1877. Silfverstolpe var nämligen 1819 löjtnant (utnämnd 1817), och hans förbindelse med Crusell sammanhänger säkerligen med hans musikintressen. Att han hade sådana, framgår av att han sedermera, 1858, valdes till ledamot av Musikaliska Akademien. Brevet är adresserat till Sturefors, där Silfverstolpe tydligen vistas som gäst hos greve Bielke, till vilken Crusell sänder hälsningar. Den greve Bielke, som här åsyftas, är antagligen sedermera kammarherre Nils Bielke, född på Sturefors 1792 och död i Stockholm 1845. Både Bielke och Silfversparre voro 1819 löjtnanter, och båda hade

¹ Vid förfrågan i Kungl. Biblioteket har meddelats, att där icke finnas några brev från Peters' förlag till Crusell.

varit studenter i Uppsala samtidigt och där avlagt kansliexamen, Bielke 1812 och Silfversparre 1811, och deras intill 1819 liknande levnadsöden hade säkerligen fört dem tillsammans och gör deras samvaro på Sturefors vid denna tid sannolik.

Det sista brevet från Crusell, som här meddelas, tillhör Kungl. Biblioteket och är adresserat till violinisten A. Pott. Det är daterat Stockholm den 29 juni 1832. Pott hade samma år, som Crusells brev skrevs, blivit hovkapellmästare hos storhertigen av Oldenburg, vartill han också gratuleras av Crusell. August Pott, född i Nordheim i Hannover 1806, död i Graz 1883, var elev till Louis Spohr, som tillägnat honom sin femtonde violinkonsert. Hans talrika resor förde honom även till Norden, där han i Stockholm och Köpenhamn gav konserter, beundrades och hyllades. I Sverige uppträdde Pott på Kongl. Theatern den 23 april 1831, och det var tydligen vid den tiden, som Crusell sammanträffat med honom. Samma år blev Pott ledamot av Musikaliska Akademien, och det såges i Schillings Encyclopädie, att det engelska sändebudet i Stockholm, lord Bloomfield, skickade honom »das Ehrendiplom als Mitglied der schwedischen Königlichen Academie mit dem ausdrücklichen Bemerkem, dass ohne vorherige Abstimmung unter lautem Jubel die Ernennung erfolgt sei». Pott återkom till Sverige 1840, då han tillsammans med sin fru, pianisten Aloyse Winklarde Forazet från Wien, gav konserter på Kongl. Theatern den 21 maj och i Börssalen i Stockholm den 2 juni, varpå följde en konsert i Göteborg den 16 juni. I Köpenhamn tilldelades Pott av konung Fredrik VI »Titel und Rang eines Professors ersten Grades der Universität Kopenhagen und Kiel» (Schillings Encyclopädie), och på konungens initiativ erhöjs han befattningen som kapellmästare vid Det Kongelige Kapel i Köpenhamn — han tillträdde den aldrig, bl. a. därför att hans gagefordringar ansågos för höga. Köpenhamn har Pott f. ö. hyllat i en komposition: *Les Adieux de Copenhague, grand concerto pour le violon, op. 10*. Pott hör till de musiker, som skattats högt av sin samtid och som nu äro glömda. Schillings Encyclopädie med Supplement exempelvis ägnade honom översvallande lovord och mer än 5 sidor, under det att de nutida svenska och utländska lexika utelämnat honom fullständigt.¹

¹ Crusells brev äro i det följande återgivna med diplomatisk noggrannhet. De äro alla avfattade på tyska utom brevet till Silfversparre. Crusell skrev en ledig och flytande tyska. Inkonsekvenser förekomma stundom, särskilt i fråga om användningen av stor begynnelsebokstav hos de tyska substantiven. Språkliga felaktigheter i tyskan anmärkas endast, såvida de föranleda svårigheter vid läsningen.

I. BREV TILL CARL FRIEDRICH PETERS

1.

Stockholm den 8 July 1817.

Ihr Geehrtes vom 23. May habe ich erhalten, und daraus gesehen dass mein Manuscript angelangt, und sogleich in Arbeit gegeben worden, um mir es noch im Laufe des Sommers zuschicken zu können. Für diese pünktlichkeit bin ich Ihnen vielen dank schuldig, weil es mir sehr viel daran gelegen ist, das Dedications-exemplar baldmöglichst zu erhalten.¹ Die adresse bleibt immer die früher angegebene: Hr Chargé d'affaires und Ritter A. Hjort in Hamburg.

Sie berufen sich in Ihrem letzten Schreiben auf einen früheren Brief vom 7ten May, den ich nie bekommen habe, welches ich Ihnen melde, im Fall Sie es für nöthig halten würden mir den Inhalt mitzutheilen.²

Ihr ganz ergebenster

B. Crusell³

¹ Manuskriptet är Op. 5: *Grand Concerto pour la clarinette avec accompagnement de l'Orchestre composé et très-humblement dédié a Sa Majesté Alexandre I. Empereur de toutes les Russies ... par Bernard Crusell ...* I ett följande brev till Peters, 15 september 1817, ber Crusell Peters att själv bestämma honoraret för den nya konserten, som han väntar och som kanske redan är på väg. — Det förväntas kanske, att Crusell tillägnat ryske kejsaren detta op. T. Norlind anser, att det skett »säkerligen med tanke på C:s finska härstamning», och Otto Andersson förmodar, att Crusell vid sitt besök i Finland 1801, då resan utsträcktes till S:t Petersburg, skördat ära och berömmelse i denna stad och i samband därmed erhållit något kejsarligt ynnestbevis, för vilket han velat tacka med dedikationen. — I Svenskt Biografiskt Lexikon uppgives i artikeln Crusell, s. 400, att op. 5 är tryckt år 1816 och s. 406 år 1818. Detta brev omöjliggör år 1816 som tryckår.

² Peters' brev till Crusell av den 7 maj, som aldrig kommit fram, nämnes också i Crusells brev till Peters av den 15 september 1817, liksom ett samtidigt skickat brev från Peters till bokhandlaren Wiborg i Stockholm, vilket ej heller nått adressaten. — I samma brev från Crusell omtalas även ett brev från Peters av den 21 juli, som tydligen är svaret på det här meddelade brevet.

³ Adress: Herrn C. F. Peters
Bureau de Musique
in Leipzig

Poststämpel: Hamburg
18. Juli

Stockholm den 5ten Juny 1820.

Hr C. F. Peters in Leipzig.

Ueberbringer dieses, Herr Stieler, Musik-Director und Singmeister bei der hiesigen Musikal. Akademie, der einige Monathe in Leipzig wegen Geschäfte zubringen wird, hat mich ersucht, ihm zu Ihrer werthen bekantschaft behülflich zu seyn. Ich thue dieses um so viel lieber da ich überzeugt bin dass Sie in der Person dieses Ihren Landsmannes einen soliden und gebildeten Mann finden werden, der Ihnen zugleich alle mögliche Auskunft über die hiesigen Musikgeschäfte und Verhältnisse geben kann.¹

Sie werden vermutlich glauben dass ich mein Versprechen ganz vergessen habe, da Sie die versprochenen Duos für 2 Clarinetten noch nicht erhalten haben. Ich kann Ihnen aber versichern dass diese Verzögerung nicht durch Nachlässigkeit entstanden ist. Seitdem ich die Direction der beyden Leib-Grenadier Regiments Musik übernommen, haben sich meine Geschäfte so vermehrt, dass ich, während den Dienst bei den Königl. Corps, sehr wenig Zeit für die Composition übrig habe, die nicht der Militär-Musik gewidmet ist.² Dazu kommt noch der fatale Umstand dass ich die letzte Zeit, und besonders in diesem Frühjahr, sehr kränklich gewesen bin.³ Daher muss ich auch jetzt leider die schöne Gelegenheit aus den Händen gehen lassen, Ihnen die Duos mit Hr'n Stieler zu übersenden. Dieses ist um so viel ärgerlicher da dieses Werk schon so weit gekommen ist, dass wenn Hr Stieler noch einige tage seine Abreise hätte verschieben können, er auch gewiss die Duos mitgebracht hätte. Indessen gebe ich Ihnen mein Versprechen dass Sie das Manuscript im July gewiss in Händen haben sollen.⁴ Die übrigen Sachen will ich auch noch in diesem Sommer redigieren, um Ihnen vor dem Herbst noch zukommen zu lassen.⁵

¹ Carl August Stieler, f. 1780 i Beyerfeld, Erzgebirge, anställdes vid Operan i Stockholm och verkade där som andre sångmästare från 1812 till sin död 1822. Han var även lärare i elementarsång vid Musikaliska Akademien 1814—1818 och i solosång därstädes 1816—1822. Han blev ledamot av Musikaliska Akademien 1818. Stieler kände väl till Leipzig, då han varit elev vid Thomasskolan 1792—1799 och student i Leipzig 1802.

² Crusell blev musikdirektör vid de båda livgrenadjärregementena 1818.

³ Som synes av brevet till Peters av den 17 januari 1824, förvärrades denna sjukdom, särskilt efter hans äldsta dotters död.

⁴ Verket är Op. 6: Trois Duos pour deux Clarinettes d'une difficulté progressive composés par B. Crusell. Se även P. S. i detta brev och Crusells brev till Peters av den 3 april 1821.

⁵ »Die übrigen Sachen» torde närmast syfta på de kompositioner av Crusell, som avhandlas i närmast följande brev till Peters av den 8 maj 1822: Quatuor (op. 7, 8) och Divertimento (op. 9), som sålunda icke sändes Peters förr än med brevet av den 8 maj.

Auf Ihre im letzten Brief gemachte Anfrage wegen den Umständen des Hr'n Bruzelius (den für Ihn¹ eingeschlossenen Brief habe ich gleich besorgt) kann ich antworten dass die Urtheile hierüber sehr zweideutig ausgefallen sind, und dass man wenig Zutrauen an ihn zu haben scheint. Hr Stieler wird Ihnen hierüber das nähere sagen² — Ich bin, wie billig, sehr behuthsam jemand zu empfehlen den ich nicht genau kenne. Deswegen gab ich Ihnen aber die adresse des Hr'n Wiborg, da ich wenigstens von seiner solidität überzeugt war. Er scheint aber in anderer hinsicht nicht der rechte Mann für Ihnen zu seyn. Ich habe lange keine Ankündigung von Musikalien in seiner Handlung gelesen, weswegen ich glauben muss, dass er sehr wenig verkauft.³ — Dagegen hat sich das etablissement von Hr'n Östergren mit jedem Jahre verbessert, und das Publicum wendet sich gewöhnlich nur an ihn: Auch scheint dieser junge Mann den rechten weg einzuschlagen. Er ist sehr pünktlich und arbeitsam. Ich habe mehrere Personen über seine Umstände etc. gefragt, und sie stimmten alle darin überein dass er ein ganz anderer Mann als Mannerhierta wäre.⁴ Ich glaube also gewiss für Ihr interesse Ihnen rathen zu können, mit Hr'n Östergren die von ihm verlangten Verbindungen anzuknüpfen. Auch hierüber kan Ihnen Hr Stieler benachrichtigen.⁵

¹ ihn

² Emanuel Bruzelius, f. 1786 i Stockholm, d. 1832 i Uppsala, boktryckare och bokförläggare. Han hade huvudaffären i Uppsala, men dessutom filialer i Stockholm, Karlstad, Västerås och Örebro. I brevet till Peters av den 3 april 1821 omtalar Crusell de svårigheter han haft att indriva pengar av honom. Om Bruzelius se f. ö. Svenskt Biografiskt Lexikon.

³ Anders Wiborg, f. 1775, d. 1836, bokhandlare och bokförläggare i Stockholm (någon tid i Uppsala), hade även lämbiblioteksrörelse. Han råkade i ekonomiska svårigheter och gjorde konkurs.

⁴ Ulric Immanuel Mannerhierta, f. 1775, kontrollör och magasinsförvaltare vid Kongl. teatern 1824 och därefter kostym-ordonnatör, d. 1849. Han annonserade den 19 februari 1805 en del musikalien under firmanamnet »Magazin de Musique de Berg & Mannerhjerta» (STM 1925). Den i brevet från Crusell till Peters av den 14 oktober 1814 nämnde M. är tydligen, som meddelaren förmodat, Mannerhierta, som förvandlat sin musikhandel till ett musikalskt-litterärt läsebibliotek och som redan då hade dåliga affärer. Även i brevet från Crusell till Peters av den 15 september 1817 omtalas Mannerhierta, och det säges där, att han nyligen sluppt ut ur fångelset, där han varit inspärrad 4 månader för skulder. Det är att förmoda, att Mannerhierta vid den tiden hade ouppgjorda musikaffärer med Peters' förlag, som därför var intresserat av honom.

⁵ Crusells varma rekommendation hos Peters av bokhandlaren Östergren hade som följd, att Peters kom att använda Östergrens affär för sina sändningar till Stockholm (se det följande brevet till Peters av år 1822 och breven till Peters av åren 1821 och 1824). — Gustaf Adolf Östergren (f. 1791, d. 1825) hade sin bok- och musikhandel (även lämbibliotek) på Stora Nygatan 12 i Stockholm, där han också idkade förlagsverksamhet. Östergren hade varit Mannerhiertas kompanjon, då denne öppnade sitt läsebibliotek 1814, varefter Östergren 1816 övertog affären och förde den vidare. Östergren utgav kataloger över sina musikalien 1816 och 1818.

Unser Capellmeister, Professor Du Puy, wundert sich darüber dass von den Manuscripten von seiner Composition, die von Breitk. & Härtel auf Ihnen transportiert sind, noch, seines wissens, keine einzige im Stich herausgekommen ist, und wünscht die Ursache davon zu wissen. Haben Sie die Güte ihn selbst oder Hr'n Stieler hiervon zu unterrichten.¹

Wenn Sie die Güte haben wollen, mir die längst erbetenen Recensionen meiner Compositionen zu schicken, so wird sich Hr Stieler dieser Blätter übernehmen.² Bei selbiger Gelegenheit wünsche ich auch das Qvintett von A. Romberg für Clarinette 2 Viol. Alt und Bass³, und Variationen (aus Tancredi) von Rumler für Clar. und Fortepiano zu bekommen.⁴

¹ Du Puy nämnes också i brevet av den 14 oktober 1814, där Crusell uppmanar Peters att vända sig till Du Puy beträffande sina musikaller. Crusell omtalar även i detta brev, att Du Puy vore missnöjd med herr Härtel och att han försäkrat, att han för sina kommande beställningar endast skulle vända sig till Peters. Fétis uppgiver, att Breitkopf & Härtel utgivit »un concerto pour flûte (en ré mineur)» av Du Puy, under det att Peters icke synes ha publicerat någon av hans kompositioner.

² Även i breven till Peters av den 14 oktober 1814 och den 15 september 1817 anhåller Crusell om sändning av recensioner.

³ Andreas Rombergs fader, G. H. Romberg, var berömd som klarinettist. Den komposition, som här åsyftas, är tydligen op. 57, utgiven hos Peters 1819, alltså året före detta brevs årtal: Quintetto per il Clarinetto, Violino, due Viole et Violoncello. Crusell skriver visserligen »2 Viol. Alt» i stället för »Violine, zwei Altos» (Mendel), vilket emellertid torde vara rent skrifvel. Jfr auktionskatalogen över Crusell-lärjungen A. Addners bibliotek (1878), där även detta op. återfinnes, s. 17, nr 93: »Romberg, A., Op. 57. Quintetto p. Clar., V., 2 V:la et V:cell.» — Verket är f. ö. ytterst sällsynt. Det anföres visserligen i ett och annat musiklexikon, dock icke i Eitners Quellenlexikon, och då H. Stephenson 1938 utgav sin Bibliographie över Andreas Rombergs verk, hade det visat sig omöjligt att uppdra några exemplar av detta op. 57, varför han fick återgiva ovanstående italienska titel efter Rombergs Verzeichnis. — Då uppslagsböckerna icke nämna någon komposition av Addner, kan det vara av intresse att erfaras, att ovan anförda auktionskatalog uppför s. 18, nr 126 »Addner, A., Sonate concertant[e] f. 2 Clar. Handskr.», varjämte s. 21 ett Potpourri av Addner ur Robert le diable omtalas.

⁴ »Rumler» är skrifvel för Rummel, som icke bör sammanblandas med kompositören Johann Rumler. Christian Rummel, f. i Brichsenstadt i Bayern 1787, d. i Wiesbaden 1849, var pianist, violinist och klarinettist. Hans »Variationen» för klarinett och piano synas ha varit omtyckta av klarinettisterna. Katalogen över Addners bibliotek upptager 5 dylika nummer, dock icke variationerna ur Rossinis Tancredi, såvida de icke åsyftas i katalogens nr 95: Rossini, G., Variations. Denna katalog har även som nr 97 Rummels konsert för klarinett och orkester (op. 58): »Rummel, Ch., Op. 58. Concertino», likaledes med »pianoutdrag» (se även Fétis). Rummels kompositioner utkommo i allmänhet hos Schott i Mainz.

Ich bitte einliegenden Brief gefällig mit der Post zu besorgen und mich für das porto zu debitieren. Sie werden, wie ich hoffe, bald wieder von mir hören. Leben Sie indessen recht wohl.

Ihr

freundschaftlich ergebener

B. Crusell

P. S. Die Duos die Sie bald erhalten werden, sind 3 an der Zahl, und nach Ihren Wunsch »d'une difficulté progressive» geschrieben. Gantz für Anfänger sind sie doch nicht, (und dies ist wohl auch nicht Ihre meinung gewesen) denn sie hätten dann nicht, besonders in der Ausarbeitung und überhaupt als Tonstücke, das interesse bekommen können, das man, meiner Ansicht nach, von wahre Duos fordert. In Rücksicht der Länge glaube ich dass diese 3 Duos ein Heft ausmachen können, denen, wenn sie beifall finden sollten, ein Zweites nächsten winter folgen kan.¹

3.

Stockholm den 8ten Maj 1822.

Gehrter Freund!

Durch Einschluss sende ich Ihnen nun zwei von meinen Compositionen. Das Qvatuor für A-Clarinette oder Flöte wird schon, wie ich ohne Eigenliebe hoffen darf, es bekant wird, in Deutschland Eingang finden; wenigstens behauptete B. Romberg bei seinem letzten aufenthalt hier, dass diese Arbeit eine von meinen gelungensten wäre.³ Um den Verkauf zu erleichten, habe ich, da sich auch in ansehung der Tonart dieses Qvartett sehr gut für die Flöte eignet, die Clarinettstimme auch für jenes Instrument arrangiert. Sie können also das Qvartett einzeln für Clavier und auch wieder für Flöte (als Op. 7 und 8) oder auch für Clavir allein, mit beigelegter Flötenstimme drucken lassen, je nachdem Sie ihren⁴ Vortheil dabei am besten finden.⁵ — Auch das Divertimento wird, wie ich hoffe, den oboe-bläsern willkommen seyn, da es für dieses Instrument so äusserst wenig Compositionen giebt.⁶

¹ Det utkom intet andra häfte Duos.

² wenn.

³ Bernhard Romberg, den berömda cellisten, konserterade upprepade gånger i Sverige, bl. a. i Stockholm 1813, vilket år han blev ledamot av Musikaliska Akademien, och 1821, då han torde ha sammanträffat med Crusell.

⁴ Ihnen.

⁵ Op. 7. Quatuor pour la Clarinette, violon, viola et violoncelle composé et dédié à Monsieur le Comte Gustave de Loewenhielm Premier Gentilhomme de la Chambre de S. M. le Roi de Suède et de Norvège . . . Par B. Crusell. Op. 8. Quatuor pour la Flûte, violon, viola et violoncelle . . . (forts. se op. 7).

⁶ Op. 9 Divertimento per l'Oboe con Accompagnamento di 2 Violini Viola et Violoncello composto da B. Crusell.

— In rücksicht des Honorars, habe ich da Sie es selbst vermuthlich auch diesmal nicht bestimmen wollen, meinen Freund B. Romberg gebeten, mir das minimum anzugeben. Dieses wäre nun in Louis d'or für das Quartett 14.

Divertimento 8.

22. L. d'or.

Sollte Ihnen dieses recht seyn so mag es dabei bleiben. übrigens werden wir vermuthlich im Laufe dieses Sommers über diesen punkt, so wie auch wegen des noch rückständigen Honorar-rests für die Duos, *mündlich* übereinkommen.¹ Ich habe nemlich hoffnung den langgehegten wunsch, Ihnen lieber Freund persönlich kennen zu lernen, erfüllt zu sehen, den² ich reise in Juny monath, in gesellschaft unsres grossen Chemikers, d. Professor Bruzelius nach Carlsbad, um dort meine schwache Gesundheit herzustellen.³ Wir werden dort gegen d. 8ten July eintreffen, und auf den Rückweg in Augusti auch Leipzig besuchen. Ich freue mich auf diesen Augenblick wie ein kind. Ich werde mehrere von meinen Compositionen mitbringen als Concerte, Airs Variés etc., die Sie sich dan⁴ auswählen können.⁵ Da ich aber vermuthen konte das Sie einige Manuscripte früher sehen wollten, habe ich die Abreise unsres Kronprinzen benutzt um mit einem seiner Adiutanten die gegenwärtigen zu versenden.

Durch Einschluss an Hr Östergren habe ich einen Brief von Ihnen erhalten. Die darin erwähnten Duos sind aber noch nicht hier.

In erwartung Ihnen meine Hochachtung persöhnlich zeigen zu können verbleibe ich Ihr

ergebener
B. Crusell⁶

¹ I brevet till Peters av den 3 april 1821 hade Crusell erjudit sig att som honorar för duetterna op. 6 övertaga resten av Peters' fordran hos bokhandlaren Bruzelius och söka indriva denna rest. Men saken är tydligen icke ännu slutförd.

² denn.

³ Under resan till Karlsbad sammanträffade Crusell i Dresden med Carl Maria von Weber. — Om Berzelius se även Crusells brev till Esaias Tegnér av den 24 aug. 1825.

⁴ dann.

⁵ Antagligen bl. a. Op. 11 Concerto pour la Clarinette avec Accompagnement de grand Orchestre och Op. 12 Introduction et Air Suédois varié pour la Clarinette avec grand Orchestre ou de Pianoforte, vilka båda sedan trycktes av Peters.

⁶ Adress: Herrn C. F. Peters
Bureau de Musique
in Leipzig

4.

Stockholm den 4ten Juny 1830.

Euer Wohlgeb.

Werthes Schreiben vom 1sten May habe ich empfangen, und habe die ehre Ihnen den Verlagsschein unterschrieben zurückzusenden.

Ich sehe mit vergnügen dass Sie mein Air varié auch mit Fortepiano begleitung herausgeben wollen, welches dem Werke gewiss mehr Absatz verschaffen wird.¹ Dafür verlange ich keinen andern Vortheil, als einige neue und gute Musikalien für Fortepiano aus Ihrem Verlag, für meine Tochter, die dieses Instrument ziemlich gut spielt.

Betreffend der Clarinettenschule kann ich Ihnen noch nichts bestimmtes versprechen.² Dagegen will ich Ihnen zwey meiner Compositionen anbieten: *Die Vogelfalz*, Gedicht von Tegnér, übersetzt von Mohnike,³ und ganz durchcomponiert von mir, für eine Singstimme, mit Begleitung des F. P.⁴, und ein *Concertino für Fagott*, geschrieben für meinen Schwiegersohn Hr Preumayr, der diesen Winter in Paris und London mit dieser Composition öfters und mit grossem beifall aufgetreten ist. Da Hr Preumayr auf seiner Kunstreise, diesen Herbst vielleicht auch Leipzig besuchen wird, werden Sie vermuthlich das Concertino von ihm selbst hören.⁵ Ich empfehle übrigens diesen, als Künstler und Mensch gleich ausgezeichneten Mann, Ihrem Wohlwollen ergebenst^{6 7}

¹ Ovannämnda op. 12.

² Peters synes ha föreslagit Crusell, att han skulle författa en skola för klarinett.

³ Gottlieb Christian Friedrich Mohnike (1781—1841), den tyske skriftställaren, som blivit så bekant som framstående Tegnér-översättare.

⁴ Fågelleken trycktes första gången med Crusells musik av C. Müller i Stockholm 1828. Peters torde icke ha utgivit Fågelleken. Däremot hade Peters 1827 publicerat Zwölf Gesänge aus der Frithiofs Saga von Esaias Tegnér, aus dem Schwedischen von G. C. F. M[ohnike], mit Begleitung des Pianoforte in Musik gesetzt von Bernh. Crusell. Leipzig au Bureau de Musique de Peters. Det synes f. ö. icke existera någon tysk upplaga av Crusells musik till Fågelleken.

⁵ Franz Carl Preumayr, f. i Ehrenbreitstein 1782, d. i Stockholm 1853, fagottist och musikdirektör vid Svea lifgarde. Preumayr var »då måhända den förste fagottblåsaren i Europa» (B. von Beskow i Lefnadsminnen), och under sina konsertresor i Frankrike, England och Tyskland 1829—1830 mottog han både livligt bifall och lockande anbud. Preumayr gifte sig den 18 december 1821 med Crusells äldsta dotter Sofia, som emellertid snart avled. — Concertino pour le Basson composé pour son Gendre Mr Fr. Preumayr par B. Crusell torde icke föreligga i tryck.

⁶ Namnteckningen bortskuren.

⁷ Adress: Dem Herrn C. F. Peters
Bureau de Musique
in Leipzig

Poststämpel: Greifswald
15. Juni

II. BREV TILL D. SILFVERSTOLPE

Linköping den 18de Aug. 1819.

I morgon har jag permitterat flere af Regts Musiken så att jag ej kan bjuda på en stor Repetition; men i öfvermorgon Fredag kl. 10 f. m. skulle jag ställa om en sådan, och hoppas då få den äran se Herrarna samtliga hos mig, litet före denna timme.

Ännu har jag ej fått någon underrättelse angående prolongation, men väntar med morgondagsposten att i denna sak få vissnet hvarom jag då i öfvermorgon hoppas kunna meddela resultatet.¹ Emedlertid får jag be Tit. anmäla hos Herr Grefve Bjelke min tacksamhet för sista nöjet på Stureforss, och försäkra om min vänskapsfulla högaktning.²

ödmjukaste tjenare

B. Crusell³

III. BREV TILL A. POTT

Stockholm den 29ten Juny 1832.

Herrn Capellmeister A. Pott.

Innigst verehrter Freund! Ihr Brief und Ihr Andenken haben mir grosse freude gemacht. Ihre Ernennung zu der ehrenvollen Stelle eines Capellmeisters, war mir schon früher bekannt, und hat mich und Ihre hiesigen zahlreichen Freunde sehr erfreut. Wir wünschen Ihnen herzlich Glück zu einem Posten, wo mit Ihrem Talent und Eifer, sich viel gutes ausrichten lässt für unsre göttliche Kunst.

¹ Prolongationen kunde gälla Crusells musikdirektörsbefattning vid de båda livgrenadjärregementena.

² Linköping hade under Crusells tid blivit ett centrum för musiken i Östergötland. Det arrangerades då i Linköping konserter, till vilka även publiken från den kringliggande bygden infann sig — i ovan nämnda brev till Nils Almlöf (Linköping den 7 aug. 1833) skriver Crusell, att vid »Concerterna äro vanligtvis många främmande här närvarande, (omkring 700 resande).» En del av dessa konserter gävos till förmån för en av Crusell stiftad »Pensionsfond för Musikens Enkor och Barn», som 1837 uppgick till omkring 10 000 R D B:co. Det musicerades också säkerligen på herrgårdarna vid Crusells besök därstädes. Crusell hade talrika förbindelser med östgötagodsen, icke blott med Stureforss utan även med andra som Husby, där generalmajoren Kurt Filip Karl von Schwerin och hans grevinna Ulrika Vilhelmina residerade.

³ Adress: Konungens

Trotjenare Lieutenanten

Wälborne

Herr D. Silfverstolpe

Stureforss

Das hiesige Theater sieht einer baldigen Banqueroute entgegen wenigstens steht noch diesen Sommer eine starke Reduction der Capelle bevor.¹ Daher ist es mir ganz unmöglich geworden Ihrem Protegé, Hr. Mey, einen platz in der Capelle zu verschaffen, so lieb es mir auch gewesen wäre einen Camaraden von so vielem Verdienst zu erhalten. Die Musik-Director-Stellen bei Militär-Corps sind ebenfalls alle besetzt, und sollte je eine ledig werden, so sind gleich viele Candidaten da vorhanden, unter den zahlreichen Deutschen bei den Garde-Regimentern. Ich habe dieses, der Wahrheit gemäss, dem Hr. Mey berichtet.²

Möchten es doch Ihre Zeit und Ihre Geschäfte erlauben, uns wieder bald zu besuchen! Ja, Sie haben recht: unser Klima ist rauh, aber unsere Herzen sind warm. Auch hat nicht die leidige Politik bei uns, so wie in südlichen Ländern, das Gefühl für alles Gute und Schöne verdrängt, und wird es auch nicht so bald, bei unsern ruhigen Charakter und Verhältnissen.

Mein Schwiegersohn und alle Ihre hiesigen Freunde, empfehlen sich Ihnen aufs wärmste.

Ihr ergebener und innigst liebender Freund

B. Crusell.³

¹ Någon stark reduktion vid denna tid av Hovkapellet har icke kunnat konstateras av tillgängliga källor.

² Närmare uppgifter om Mey saknas. Det var antagligen någon tysk musiker i Stockholm, som Pott kände från Tyskland. Då Mey utom anställning som hovkapellist även önskade någon militär musikdirektörsbefattning, var han väl till professionen blåsare.

³ Adress: Sr Wohlgebohren

Herrn Hof-Capellmeister A. Pott,

Professor und Mitglied der Königl.

Schwed. Musicalischen Academie

in Oldenburg